

DATA SCIENCE VOOR MKB-ACCOUNTANTS

‘Wees nieuwsgierig en ga aan de slag’

De werkgroep Digitale Transformatie van de kennisgroep Accounttech van de NBA deed in het eerste halfjaar van 2022 onderzoek naar het gebruik van data science door mkb-accountants. “Voor de toekomstige beroepsuitoefening kan de individuele mkb-accountant niet om data science heen.”

TEKST RONALD BRUINS BEELD MICHEL TER WOLBEEK / VRHL

Jan Wietsma voerde het onderzoek namens de werkgroep uit. Eerst verhaalt hij over de aanleiding van het onderzoek, dat keek naar de toepassing van data science door accountantskantoren met minder dan vijftig medewerkers. “In 2019 werd in een onderzoek van het ministerie van Economische Zaken en de Kamer van Koophandel geconstateerd dat de accountancy één van de branches is die zeer gevoelig is voor digitalisering. De conclusie was ook dat er in het mkb minder gebeurt dan je zou mogen verwachten. Daarbij zagen de onderzoekers wel dat er veel inspanningen plaatsvinden rondom het digitaliseren van de bedrijfsvoering, maar dat er weinig inspanningen zijn om meer met data te doen om ondernemers te ondersteunen.” Dat resulteerde in het verzorgen van een aantal webinars voor mkb-accountants, legt Wietsma uit. “Daaruit bleek dat er veel onduidelijk

was over wat data science zou kunnen betekenen. Reden om het onderzoek op te zetten en 29 partijen te interviewen, deels via rondetafelbijeenkomsten. En er is een enquête gehouden over wat mkb-accountants aan mogelijkheden zien.”

Belang wordt erkend

Uit de antwoorden op de enquête, gehouden onder 194 voornamelijk openbaar accountants werkzaam op kleinere kantoren, concluderen de onderzoekers dat de respondenten het belang om met data science aan de slag te gaan erkennen. Wietsma: “Maar ze zien wel meerdere beren op de weg. Veel kantoren vrezen een bodemloze put aan investeringen,

ook omdat ze het speelveld nog niet goed kunnen overzien.”

Een fors aantal kantoren verwacht dit daarom ook niet in hun eentje te kunnen trekken. “Dat is een reëel gevaar. Vijf- tot tienduizend euro is niets in het licht van de investeringen die nodig zijn. Samenwerking is dan ook nodig om daadwerkelijk stappen te kunnen maken”, aldus Wietsma. Mkb-accountants verwachten daarin ook hulp en ondersteuning vanuit de NBA. “Gezien de ambities in de vernieuwingsagenda van de NBA mag daarin ook beweging worden verwacht”, zo staat in het rapport te lezen. De enquête geeft ook aan waar er kansen liggen voor data science. “Mkb-ondernemingen hebben →

‘Veel kantoren vrezen een bodemloze put aan investeringen, ook omdat ze het speelveld nog niet goed kunnen overzien.’

‘Het platform kan de mkb-accountant ondersteunen om handen en voeten te geven aan datagedreven advies.’

voornamelijk behoefte aan *realtime* stuurinformatie en proactief advies. Klanten zijn hierbij het meest geïnteresseerd in de liquiditeits- en kostenontwikkelingen.”

Aansluiten op platform

Data science kan dus een meerwaarde hebben, maar om het groot-schalig en branchebreed op te pakken, zijn forse investeringen in tijd en geld nodig. Het is volgens Wietsma dan ook niet vreemd om gezamenlijk een platform te bouwen waarop mkb-accountants kunnen aansluiten. Volgens het rapport speelt de beroepsorganisatie “een cruciale rol” als het gaat om het opzetten en inrichten van een netwerk of platform waarmee mkb-accountants worden ondersteund in hun beroepsuitoefening ten aanzien van data science. “Voor de toekomstige beroepsuitoefening kan de individuele mkb-accountant niet om data science heen.”

Volgens Wietsma is uiteindelijk een onafhankelijke regisseur van een

dergelijk platform voor data science nodig en een businesscase voor de mkb-accountant om het platform te gaan gebruiken. “Als ik in de toekomst kijk, kan de mkb-accountant op het platform op basis van een abonnement naar eigen inzicht voor zijn klanten gebruikmaken van diverse modellen waarmee analyses en voorspellingen kunnen worden gemaakt. Een dergelijke opzet kennen ze al in de zorg. Je zou met dat platform bijvoorbeeld een gevalideerd model voor data-analyse voor de ondernemers van de mkb-accountant kunnen aanbieden. Denk aan een omzetanalyse, waarbij ook externe databronnen worden ingezet. Bijvoorbeeld data over de ontwikkeling van grondstofprijzen en CBS-data. Daarmee kan de mkb-accountant vervolgens het gesprek over de toekomstige omzetontwikkeling met zijn klant aangaan. Maar je kunt ook denken aan een model om te monitoren of er tekenen zijn van witwassen.” Mkb-accountants kunnen bij de serviceorganisatie achter het platform een vraag voor een model neerleggen

of zelf modellen inbrengen voor het platform, legt Wietsma uit. “Als ze dat laatste doen, zouden ze daarvoor ook een vergoeding krijgen. De vraag welke organisatie dat platform uiteindelijk opzet en beheert, vraagt nog wel om meer onderzoek.”

Banken komen langszij

Dat zo’n platform belangrijk is om als mkb-accountant ook in de toekomst relevant te blijven, daarvan is Wietsma overtuigd. Hij wijst daarbij onder andere op Basel 4, dat ingrijpende nieuwe regels stelt voor de weging van de kredietrisico’s. Die weging is van belang voor de manier waarop banken hun kapitaalratio’s (buffers) berekenen. “Banken worden in 2024 gedwongen om actiever met ondernemers aan de slag te gaan. Ze zullen vaker tussentijdse cijfers en een onderbouwde prognose opvragen en in het kader van preventief beheer vaker het gesprek aangaan met de ondernemer.” Dat betekent dat de mkb-accountant concurrentie krijgt van banken, want die zijn ook op zoek naar nieuwe verdienmodellen, meent Wietsma. “Daarbij komt dat banken al veel data hebben van de ondernemer, die ze kunnen gebruiken bij dat advies. Nu kun je zeggen dat je als accountant een persoonlijke band hebt met de ondernemer en dat is zeker wat waard. Alleen als de bank sneller met interessante data over de bedrijfsvoering van de ondernemer komt dan de accountant, dan loop je het risico dat je als accountant niet meer automatisch de voorkeursadviseur bent.”

Accountant moet het hebben van advies

Wietsma raadt aan om snel te starten met een haalbaarheidsonderzoek van het platform. Als het kan in 2023. “Nu halen accountants nog veel van de omzet uit de aangiften en samenstellingspraktijk, maar dat zal in de toekomst minder en minder worden, omdat dat deel verder wordt gedigitaliseerd.

ZIJN DATA-ANALYSE EN MACHINE LEARNING TOEPASBAAR?

Als het gaat om toepassingsmogelijkheden, geeft meer dan tachtig procent van de mkb-accountants aan data-analyse goed toepasbaar te vinden voor het eigen kantoor en hun klanten.

Dat blijkt uit de enquête van het rapport over data science in het mkb. Voor kunstmatige intelligentie en *machine learning* is dat ruim vijftig procent. Twintig procent meent dat deze toepassingen niet geschikt zijn voor het eigen kantoor en de klanten. Focussen we op kantoren met minder dan vijftig medewerkers, dan geeft ruim een kwart aan dat er geen geschikte toepassingen zijn voor het eigen kantoor en klanten.

Ruim vijftig procent van de geënquêteerden geeft aan dat *process mining*, *data mining* en *text mining* goed toepasbaar zouden kunnen zijn in het eigen kantoor en voor klanten. Bij kantoren met minder dan vijftig medewerkers ligt dit percentage op veertig procent.

Hierbij moet worden aangetekend dat ‘kansen zien’ nog niet betekent dat kantoren er nu al mee bezig zijn. Van alle geënquêteerden geeft 55 procent aan data-analyse al in te zetten in de eigen praktijk en voor klanten. Bij kantoren met minder dan vijftig medewerkers ligt dit op 44 procent.

‘Als de bank sneller met interessante data over de bedrijfsvoering van de ondernemer komt, loop je het risico dat je als accountant niet meer automatisch de voorkeursadviseur bent.’

Dan moet je het als mkb-accountant dus meer en meer hebben van advisering. Daarbij neemt het belang van data gedreven advies toe. Het platform kan de mkb-accountant ondersteunen om handen en voeten te geven aan dit data gedreven advies.” In welke vorm zo’n platform zou moeten worden gegoten verdient meer onderzoek, maar Wietsma

meent dat het platform uiteindelijk moet worden beheerd door een onafhankelijke stichting. “Van, voor en door accountants. Die stichting kan in ieder geval een normenkader ontwikkelen voor het bouwen en valideren van modellen. Vervolgens kunnen de aangesloten mkb-accountants die in een abonnementsmodel gebruiken.”

NBA-RAPPORT

‘Data science in de mkb-praktijk; Bevindingen, conclusies en aanbevelingen voor de mkb-accountant’ is de titel van het NBA-rapport over het onderzoek naar de inzet van data science in mkb-accountantspraktijk.

Het onderzoek is in de eerste helft van 2022 uitgevoerd door Jan Wietsma, in opdracht van de NBA en onder supervisie van de werkgroep Digitale Transformatie van Accounttech. Het rapport is beschikbaar via nba.nl.

Maak het concreet

Het platform is lang niet het enige dat uit het rapport komt. Wietsma en zijn werkgroep hameren op opleiding op dit gebied, in te brengen in de CEA-eindtermen of in de permanente educatie. Maar de werkgroep is er bijvoorbeeld ook voorstander van om RGS als standaardmethode bij het vastleggen van transacties te nemen. Bij de aanbevelingen wordt gesteld: “Maak als beroepsorganisatie een raamwerk voor modellen. Zorg voor goede voorbeeldteksten wanneer er modellen worden gebruikt ter onderbouwing van de verklaringen of een rapport voor bevindingen. Op een gang naar de tuchtrechter zit niemand te wachten.”

Kortom, een relevant rapport over wat de mkb-accountant kan met data science. Want die maakt daarvan tot nu toe nog maar weinig gebruik. Daarom is de aanbeveling aan het adres van de mkb-accountant zelf wellicht de meest waardevolle: “Wees nieuwsgierig en ga sowieso aan de slag met het ontdekken van de mogelijkheden die data science biedt. Begin klein en maak het concreet.” Volgens Wietsma is dat een uitermate goed advies. “Hier liggen namelijk volop kansen.” ←